

FLOKKUN SJÁLFBÆRRA FJÁRFESTINGA

Gengið er út frá því að Evrópusambandið samþykki reglugerð á næstu dögum sem kemur til með að marka tímamót á sviði sjálfbærra fjármála innan ESB. Með reglugerðinni, sem til einföldunar verður hér kölluð *flokkunarreglugerðin*, stígur sambandið mikilvægt skref í átt að sjálfbæru fjármálakerfi og sýnir í verki að alvara býr að baki metnaðarfullum markmiðum sambandsins á sviði loftslagsmála.

Flokkunarreglugerðin setur á stofn samræmt flokkunarkerfi sem gerir það mögulegt að flokka atvinnustarfsemi eftir því hvort hún er umhverfissjálfbær eða ekki. Með því að samræma skilning fjárfesta á hugtakinu *umhverfissjálfbær atvinnustarfsemi* auðveldar reglugerðin samburð á milli sjálfbærra fjárfestinga og eflir traust fjárfesta á þeim fjárfestingum sem sagðar eru vera grænar. Flokkunarkerfið mun sömuleiðis sporna við „grænþvotti“, þ.e. koma í veg fyrir að fjárfestingar verði markaðssettar sem grænar án þess að vera það í raun. Kerfið skapar grundvöll sem aðgerðir og stjórnþæki sambandsins, aðildarríkja þess og EFTA-ríkjanna eiga að byggja á. Þannig munu t.d. staðlar ESB fyrir græn skuldabréf og nýtt umhverfismerki ESB fyrir fjármálaafurðir byggja á flokkunarkerfi reglugerðarinnar.

Viðmið fyrir umhverfissjálfbæra atvinnustarfsemi

Atvinnustarfsemi er umhverfissjálfbær í skilningi flokkunarreglugerðarinnar þegar hún samræmist ferns konar viðmiðum.

Í *fyrsta lagi* þarf hún að styðja verulega við eitt eða fleiri af sex sérstaklega skilgreindum umhverfismarkmiðum: (a) mótvægisáðgerðum gegn loftslagsbreytingum, (b) aðlögun að loftslagsbreytingum, (c) sjálfbærri notkun og vernd vatns og sjávarauðlinda, (d) skiptum í hringrásarhagkerfi, (e) mengunarvörnum og -stýringu og (f) vernd og endurheimt líffræðilegs fjölbreytileika og vistkerfa. Umhverfismarkmiðin eru tæmandi talin og fjárfesting getur ekki verið umhverfissjálfbær ef undirliggjandi starfsemi styður ekki verulega við a.m.k. eitt þessara markmiða. Þannig dugar ekki að atvinnustarfsemi stuðli t.d. að varðveislu snoturs landslags ef umhverfismarkmiðin sex koma ekki við sögu. Atvinnustarfsemi sem gerir annarri atvinnustarfsemi kleift að styðja við umhverfismarkmiðin fullnægir þessu skilyrði. Til skýringar má taka framleiðslu á vindmylluspöðum sem dæmi. Slík atvinnustarfsemi uppfyllir fyrsta skilyrðið með því að gera þeim sem rekur vindmyllugarð kleift að styðja verulega við umhverfismarkmið (a), þrátt fyrir að koltvísýringur losni í sjálfu framleiðsluferlinu.

Í *öðru lagi* má atvinnustarfsemin ekki valda umtalsverðu tjóni á umhverfismarkmiðunum. Sem dæmi má nefna fyrirtæki sem hyggst byggja og reka vatnsaflsvirkjun sem framleiðir orku úr endurnýjanlegum orkugjafa en eyðileggur jafnframt mikilvægt búsvæði dýrategundar vegna uppistöðulóns. Þrátt fyrir að slík atvinnustarfsemi geti komið í veg fyrir losun gróðurhúsalofttegunda væri hún ekki umhverfissjálfbær þar sem hún bryti í bága við umhverfismarkmið um vernd og endurheimt líffræðilegs fjölbreytileika og vistkerfa.

Atvinnustarfsemi þarf í *þriðja lagi* að stunda í samræmi við lágmarkskröfur tiltekinna alþjóðlegra reglna og staðla. Þriðja viðmiðið tryggir að engin atvinnustarfsemi verði talin umhverfissjálfbær án þess að virtar séu reglur um stjórnunarhætti fyrirtækja, mannréttindi og önnur félagsleg réttindi.

Loks þarf atvinnustarfsemi í *fjórða lagi* að fullnægja kröfum sem framkvæmdastjórn ESB setur í þar til gerðum tæknilegum viðmiðunarreglum.

Eðli málsins samkvæmt getur sama fyrirtækið stundað margs konar atvinnustarfsemi, bæði umhverfissjálfbæra og ekki. Umhverfissjálfbærni fjárfestingar miðar við hlutfall hinnar umhverfissjálfbæru starfsemi af heildarstarfsemi fyrirtækisins sem fjárfest er í. Flokkunarkerfið nýtist því ekki einungis til að meta *hvort* atvinnustarfsemi er umhverfissjálfbær heldur einnig *hversu* umhverfissjálfbær fjárfesting er.

Upplýsingaskýlda

Auk þess að setja upp flokkunarkerfi gerir sambandið kröfur um gagnsæi og birtingu upplýsinga í flokkunarreglugerðinni. Þátttakendur á fjármálamarkaði sem bjóða upp á sjálfbærar fjárfestingar eða fjárfestingar sem styðja við umhverfið þurfa að birta upplýsingar um hvaða umhverfismarkmið fjárfestingin styður við og hvernig og að hve miklu leyti það er gert. Athygli vekur að þegar boðið er upp á fjármálaafurðir sem eru hvorki sjálfbærar né styðja við umhverfið verður að birta sérstaka yfirlýsingu um að ekki sé tekið tillit til viðmiða flokkunarkerfisins. Kröfur reglugerðarinnar um birtingu upplýsinga ná þ.a.l. til allra þeirra sem bjóða upp á fjármálaafurðir.

Samstilltir hagsmunir einkaaðila og umhverfisins

ESB vill stuðla að sjálfbærum fjármálum m.a. með því að stilla hagsmuni einkaaðila saman við hagsmuni umhverfisins. Með flokkunarkerfinu hefur sambandið slegið þrjár flugur í einu höggi hvað þetta varðar. Flokkunarreglugerðin einfaldar *endafjárfestum* að bera fjárfestingar saman eftir sjálfbærni þeirra og hvetur þá til að velja vistvæna fjárfestingu fram yfir fjárfestingu sem er það ekki, þótt þær séu að öðru leyti sambærilegar. Aukið traust og eftirspurn endafjárfesta eftir sjálfbærum fjárfestingum gefur *þátttakendum á fjármálamarkaði* tilefni til að setja fjármálaafurðir umhverfissjálfbærra fyrirtækja í eignasöfn sín. Af framangreindu leiðir að *félög* sem reka umhverfissjálfbæra atvinnustarfsemi eiga auðveldara með að fjármagna sig, sem hvetur önnur félög til að gera starfsemi sína umhverfissjálfbæra. Félög á hinum ýmsu sviðum atvinnulífsins munu þurfa að huga að skilyrðum flokkunarreglugerðarinnar og hún kemur þannig til með að hafa víðtæk áhrif út fyrir fjármálageirann.

Flokkunarkerfið er sagt vera lykilskref í átt að markmiði ESB um kolefnishlutleysi fyrir árið 2050 og mikilvægasta og brýnasta aðgerðin í aðgerðaáætlun ESB á sviði sjálfbærra fjármála. Reglugerðin mun að óbreyttu gilda á evrópska efnahagssvæðinu og því er viðbúið að hún muni hafa töluverð áhrif á íslenskt atvinnulíf. Fyrirtæki hérlendis hafa fulla ástæðu til að kynna sér efni og áhrif flokkunarkerfisins og stöðuga framþróun sjálfbærra fjármála innan ESB.

Arnar Sveinn Harðarson er lögfræðingur og fulltrúi á LOGOS og Helga Melkorka Óttarsdóttir er lögmaður og meðeigandi á LOGOS.